

Móricz Zsigmond útjai Sárospatakra

Halálának 50. évfordulóján

Móricz Zsigmondot, „az ország vándorát” (ahogy Szabó Lőrinc egyik írásában nevezte) sajátos vonzalom fűzte a zempléni tájhoz, noha a szép emlékek mellett kínzó élményeket is hordozott magában sárospataki diákeveiből. Családja 1892 és 1899 között élt a „Bodrogparti Athén”-ben, ő maga 1894 őszé és 1897 karácsonya között volt a református kollégium növendéke. A „nevezetes” három szekunda után 1897 januárjától a kisújszállási gimnáziumban folytatta a VI. osztályt, s ott tanult az érettségig. Amíg a család Sárospatakon élt, a nyári szünidőkre haza-hazatért. Öccse, Móricz Miklós ezt írja a hatodik utáni vakációról: „A nyara, amelyet otthon töltött, Sárospatakon, most már az új házban és a nyár nagy csendjében, amikor kiürültek a diákszobák, s ott is magában maradhatott, egy különszobában; amikor már mindenestül a művészet tölti be, mert most jár ki a határba rajzolótömbjével, s most igyekszik lerajzolni a cigánypurdét, aki kifog rajta. A pataki osztálytársak közül kevesen vannak itt – a fiúk zöme nem pataki, a régi önképzőkört nem lehet feltámasztani a nyárra...”¹ A magányos ifjú képe rajzolódik ki előttünk.

Valamelyik nyári vakációban készülhetett a sátoraljai helyi családi csoportkép; ez az első fénykép, amely Zsigmondról ismeretes. Készítésének ideje bizonytalan: Móricz Zsigmond az 1896-os évszámot írta rá, de öccse szerint talán 1899 a helyes dátum.² 1899 a Móricz család utolsó sárospataki nyara, ekkor Zsigmond már túl van az érettségén. A következő nyáron azonban minden bizonnyal eljutott Patakra, hiszen itt élt egyik anyai nagybátyja, Pallagi József, s itt töltötte szabadsága egy részét másik nagybátyja, a szerettett Pallagi Gyula, a kisújszállási gimnázium igazgatója is. Móricz Miklós feltevése szerint esetleg lehetett bátyjának rövid életű pataki gyakornoksága, s erről szólhat *Ügyvéd* című novellája (1933).³

Ezután hosszabb ideig nem járt Patak felé Móricz Zsigmond. A már nevet szerzett író 1913-ban, február elején látogatott el oda, hogy anyagot gyűjtsön tervezett diáktárgyú színdarabjához. „Itt este beült a Kürt-vendéglőbe, ahol néhány diák iszogatót. Jegyeztette beszélgetésüket, és távozása előtt 10 üveg bort rendelt nekik. Amikor a diákok megkapták a bort, és megtudták, ki rendelte, felkerekedtek és visszahozták Móriczot, s vele töltötték az este további részét.”⁴ A színdarab nem készült el, Az Est 1913. február 6-i számában azonban megjelent a riportja *Pataki diákok közt* címmel. A jóízű anekdoták mellett keserű emlékek is felebredtek benne, amikor egyik professzorát említi, aki meggyűlöltette vele a tanári létet. Ilyen tanulságra jut: „Ez az ember talán többet adott nekem, mint akik jók voltak hozzám: ő szította fel haragra, dühre, bosszúra olyan nehezen feltűzelhető lelketem legelőször s legjobban, hogy az ostoba gögöt, az impotens fölennyességet, a karaktertelen, gyatra pózt máig, holtomig, belülről hirtelen kitörő indulattal rohanjam meg.”⁵ Szavai fontos motívumokat tárnak fel Patakhoz való ellentmondásos viszonyáról.

Egy évvel később a pataki diákok megbízásából Hegyaljai Kiss Géza meghívta Móriczot, hogy tartson Patakon felolvasást.⁶ Móricz így válaszolt: „Kedves Ifjú Barátaim! A szíves meghívást köszönöm. Egyelőre nem megyek felolvasni. Nem, mert még nem elég hosszú és nem elég fehér a szakállam ahhoz, hogy Patakon büszkén mutassanak rám ujjal: – Ez is a mi fiunk!”⁷ Harsányi István úgy tudja: „Az íróval, irodalmi sikerei után, az iskola szeretett volna kibékülni. Úgy volt, hogy 1919-ben, negyvenéves korában, meg is valósul a békülés. Erre azért nem került sor, mert Móricz fontosabbnak tartotta a somogyi földosztásban való részvételt.”⁸ Móricz kiadott levelezésében nincs nyoma e közeledésnek.

¹Móricz Miklós: Móricz Zsigmond indulása. Bp., 1959. 205. old.

²Móricz Miklós i. m. 187. és 210. old.

³Móricz Miklós i. m. 238–239. old. Az *Ügyvéd* c. elbeszélés megjelent Móricz Zsigmond *Elbeszélések* III. Bp., 1974. 719–722. old.

⁴F. Csanak Dóra jegyzete. In: Móricz Zsigmond levelei I. Bp., 1963. 357. old.

⁵Móricz Zsigmond: *Riportok* I. Bp., 1989. 37. old.

⁶V. ö.: *Hegyaljai Kiss Géza*: Hat kiadatan Móricz-levél. Irodalomtörténet, 1957. 342–345. old.; Móricz Zsigmond levelei I. Bp., 1963. 120. old.

⁷Móricz Zsigmond levelei I. 120. old.

⁸Móriczra emlékezik Patak. Magyar Nemzet, 1979. július 27.

Arról is Harsányi István tudósít ugyanabban az írásában, hogy 1929-ben a Sárospatakról az Eötvös kollégiumba Budapestre került egyetemisták kezdeményezték újra a pataki utat. Ekkor Móricz többször levelet váltott Mátyás Ernővel, a kollégium akkori közigazgatójával. 1929. november 21-én azt írja neki: „Örömmel és szeretettel megyek haza Sárospatakra dec. 8-án, felolvasást tartani az ős Kollégiumban.”⁹ December 2-án azonban az utat betegség miatt lemondta, s bár Mátyás Ernő Pesten személyesen is fölkereste, az előadás időpontjában még nem tudtak megállapodni. 1930 februárjában és márciusában újabb leveleket váltottak, majd áprilisban megegyeztek a végleges dátumban: „Május 11-én, vasárnap Sárospatakon lehetek, 12-én Sátoraljaújhelyben. ...Nagy öröm, hogy oly hosszú idő után Patakra mehetek.”¹⁰

1930. május 11-én a délelőtti gyorsvonattal érkezett az író Sárospatakra. A kollégium közigazgatói naplója részletesen beszámol az itt töltött órákról.¹¹ Fél tizenkettőkor küldöttség várta az állomáson, Gergely János szénior üdvözölte ott, a kollégium imatermében pedig Mátyás Ernő közigazgató. Ezután Móricz megtekintette az irodalmi gyűjteményt, a gimnáziumot, délután az egykori szülői hajlékot. Hat óraor kezdődött az irodalmi délután, amelyet Szabó Zoltán vezetett be *Móricz Zsigmond írói egyénisége* címmel. Móricz először az erre az alkalomra írt előadását olvasta fel,¹² mely „örök bizonyágtétel lesz főiskolánk iránti fiúi szeretete, főiskolánk örök értékei mellett”, ahogy Mátyás Ernő a közigazgatói naplóban megfogalmazta. Ezután Bornemissza Péter Elektrájának átdolgozásáról szólt az író, majd az est második részében a *Kivilágos kivirradtig* című regényéből olvasott fel. „Óráról órára növekedett a csekély számú közönségnek a lelkesedése ezen a pompás irodalmi délutánon, ami tetőpontját érte el az utána rendezett közös vacsorán, amikor igen bensőségesen ünnepeltük Móricz Zsigmondot. Különös jelentősége ennek az ünnepségnek az, hogy Móricz Zsigmondot fájó emlékek fűzték a pataki iskolához és ezek teljesen eltűntek a látogatás alkalmával.” Móricz, Mátyás Ernőnél szállt meg, fényképfelvételek is készültek, amelyeket 31-én az író rövid levélben köszönt meg.

Az irodalmi délutánt a tápintézet helyiségében szervezték belépti díj mellett, s a tiszta jövedelmet Kazinczy Ferenc és Kazinczy Lajos iskolakertbe szánt szobrai javára fordították.¹³ Érdekes adalékként említjük meg, hogy egy jó esztendővel korábban (1929 februárjában) a sátoraljaújhelyi izraelita népkonyha műsoros estjén szerepelt a zempléni megyeszékhelyen, a Városi Színházban.¹⁴ Az 1930. május 11-i pataki felolvasást is követte sátoraljaújhelyi fellépés, mégpedig a református leánygyűlés műkedvelő előadásának keretében. A korabeli újság a következőképpen számolt be az eseményről: „A szokatlanul nagy érdeklődésre, mely a város közönsége részéről ilyen felemelő módon megnyilvánult, főként a magyar irodalom kiváló reprezentánsának, a legszélesebb körben olvasott, közkedvelt regényírónak, *Móricz Zsigmond*nak szereplése szolgáltatott alkalmat. A színház nézőterét szüntől megöltözött közönség kivételes figyelemmel és igaz élvezettel hallgatta a nagynevű író előadását. ...Az illusztris írónak mind a két előadása¹⁵ a lelkekhez simuló szellemességével és finom humorával oly visszhangot keltett a hallgatóságban, mely bizonyára hosszú időn keresztül kitörölhetetlen marad a lelkekben. Valósággal éreztük azt a lelki kapcsolatot, mely a kivételes élvezetet nyújtó előadás tartama alatt az előadó és köztünk támadt. Az ő közismert kedves, közvetlen egyéniségének igaz érzéssel telített, lelkeket átfogó előadói készsége

⁹Móricz Zsigmond levelei I. Bp., 1963. 306. old. Ezt a levelezést először *Román János* tette közzé: Móricz Zsigmond sárospataki látogatásai. Egyháztörténet, 1958. 1. sz.

¹⁰Móricz Zsigmond levelei II. Bp., 1963. 15. old.

¹¹Közli F. *Csanak Dóra*: Móricz Zsigmond levelei II. 449–450. old. Innen való az idézet is.

¹²Kézirata a Református Egyházkerület Tudományos Gyűjteményeiben. Legutóbb megjelent: *Móricz Zsigmond*: Erkölcsi sarkantyú. Tanulmányok II. Bp., 1982. 744–748. old.

¹³A Zemplén c. sátoraljaújhelyi hírlap 1930. május 11-i számában ad róla előzetesen hírt.

¹⁴Nem tudjuk, akkor miért nem látogatott el a szomszédos Sárospatakra. A Zemplén c. hírlap 1929. február 13-i számából idézzük: „És akit legelől kellett volna említenünk, Móricz Zsigmond az illusztris pataki származású(!) író – nagyon sok szimpátiát vitt el magával Újhelyből. Kétszer szerepelt a műsoron a nagy író, bepillantást engedve lelkivilágába az őt frenetikusán ünneplő közönségnek.” (60. évf. 12. sz. 3. old.)

¹⁵Itt is Bornemissza Elektrájáról beszélt, s a *Kivilágos kivirradtig* c. regényének részletét olvastatta fel.

valóban fénypontja volt a kiválóan sikerült estnek. Általános tetszéssel fogadott előadását kitüntető tapssal honorálta a közönség.¹⁶

A következő évben, 1931-ben ünnepelték a pataki kollégium fennállásának 400. évfordulóját. A rendezőség felkérte Móriczot ünnepi óda megírására, ő azonban betegségére hivatkozva elhárította ezt.¹⁷ Nem is jelent meg az ünnepségen. A Nyugatban ez alkalomból adta közre *Pataki diákok (A hatvanas évek levegőjében)* című elbeszélését a „Must-puccs” történetéről.¹⁸

A következő pataki útra csak évek múltán, 1939 nyarán került sor. Június 27-én tartották volt osztálytársai, 40. érettségi találkozójukat. Ennek a látogatásnak is vannak írásos emlékei: bizonyára ez készítette a Pesti Naplóban cikksorozat közlésére.¹⁹ Benne többször utal az érettségi találkozóra. Az első írás a többinek is megadja az alaphangulatát: „Bennem Sárospatakról csak vizuális és szentimentális emlékek lappanganak. Bár hiszen csak meg kell karcolni a bőrt, s az ember nem is hinné, milyen könnyen fakad ki a vér.”²⁰ A hetedik, az utolsó cikk pedig így zárul: „Isten veled Sárospatak, szép ifjúság, keserű napok. Ha megszívlelnéd, adnék búcsúra egy jó tanácsot. Vásárolj meg a pataki kollégium a pataki Rákóczi-várat. Az most eladó. Vegye vissza nemzeti tulajdonba, s ott rendezzen be igazi mintaiskolát. Egy csapásra szolgálhatja a nemzetet és a világkultúrát.”²¹

Az ezt követő évben, 1940 januárjában újra Sárospatakra látogat Móricz, s ez lett az utolsó pataki útja. A népfőiskola negyedik tanfolyamának megnyitására ment el, öccsével, Miklóssal együtt. Lapjában, a Kelet Népeben ekkor már rendszeres szövszólója volt a népfőiskolai mozgalomnak. Látogatásáról beszámolt a pataki református népfőiskola kiadványa, a *Kérékvágás* IV. évfolyamának 3. száma, amely 1940. január 23-án kelt. A hírek között ezt olvassuk: „Kedves meglepetés, hogy a népfőiskola első napján megjelent közöttünk Móricz Zsigmond, a kiváló magyar író és azonnal bele is kapcsolódott a népfőiskola munkájába. Kedves közvetlenséggel szölt az írói munkáról és felolvasta Barbárok című novelláját, melyet lelegzet-visszafojtva hallgatott Szeretefalva és a látogatást tevő VII. és VIII. osztály. Móricz Zsigmond mesteri mintát adott arra, hogyan kell szépen olvasni.”²² Közli e könyvatos újság az író előadását is. Czegle Imre szíves közléséből tudjuk, hogy gyorsírással ő jegyezte le Móricz bevezetőjét. E bevezető előadásban elmondott gondolatait több alkalommal publikálta is az író.²³

A Kelet Népe 1940. február 15-i számában *Népfőiskola* címmel közölte vezető cikkét Móricz. Ebben szól a pataki kezdeményezésről is, megjegyezve: „Ezen a télen magam húsz népfőiskola működéséről szereztem hírt, részben láttam is őket.” Leírta azt is, hogy „a sárospataki elgondolás ugyanis az, hogy a falu legjobb fiait, minden faluból egyet, legfeljebb kettőt, minden telen behívunk nyolc napra s a híres ősi kollégiumban, a tudományok szentelt falak között, az elemista csizmásoknak lélek- és jellemképző tanfolyamokat tartanak.”²⁴

Sárospatakot ezután is figyelte az író, személyes megjelenésére azonban többször nem kerülhetett sor. A látogatások belső visszhangja mindig érzelmenteli, s többnyire írásos formában jelenik meg, mint a példákblól láthattuk is. Tapasztalhatta még életében, hogy Sárospatak és iskolája a négy évtized alatt engedett konzervativizmusából, s a pozitív hagyományokra építve a harmincas évektől kezdve abban a sorban állott, amelyben a Kelet Népet szerkesztő, az országot aggodva járó Móricz Zsigmond is.²⁵

¹⁶L. Zemplén c. hírlap, 1930. május 14. 61. évf. 35. sz. 2. old. Érdekes és magyarázatra váró jelenség, hogy Patakon csekély számú közönsége volt az írónak, Újhelyben viszont telt ház volt a színházban tiszteletére.

¹⁷Móricz Zsigmond levelei II. 73–74., 469. old. Elekes Imréhez írott levelei Sárospatakon a Tudományos Gyűjteményekben, *Analekta* 5376–5386. sz.

¹⁸Elbeszélések III. Bp., 1974. 345–352. old.

¹⁹Újra megjelentek: *Móricz Zsigmond: Riportok* IV. Bp., 1958.

²⁰Pesti Napló, 1939. június 25. Riportok IV. 197. old.

²¹Pesti Napló, 1939. augusztus 6. Riportok IV. 242. old.

²²Stencilezett szöveg a Tudományos Gyűjtemények birtokában Sárospatakon. 4. old.

²³Közzétette *Hegyi József* is: *Napjaink* 1967. 8. sz., illetve A sárospataki Rákóczi gimnázium jubileumi évkönyve, Sárospatak, 1981. 180–181. old.

²⁴Kelet Népe, VI. évf. 4. sz. 1–2. old. Újabbán: Móricztól Móriczról. Bp., 1980. 300–301. old.

²⁵A két világháború között az iskola több figyelemreméltó kezdeményezéssel bizonyítja megújulási készségét (néphagyományok kutatása, faluszeminárium, népfőiskola, angol internátus, tehetséggondozás stb.). V. ö.: *Kováts Dániel: Schola Patakina*. Miskolc, 1981. 106–110. old.

Megmutatkozik ez a változás abban is, ahogyan Móriczot mint író Patakon megítélték. Ez valószínűleg csak közvetve befolyásolta Móricz Patak-képét, de nem maradtatott nyomtalan.

Abban hogy az író 1930-ig nem érezte szükségét, hogy Patakon a nyilvánosság elé álljon, szerepe lehetett az onnan érkező kritikai hangoknak. Konzervatív körökben az ellenérzések az író naturalista korszakának egyes írásai nyomán fakadtak, nemtetszést keltett *A fáklya* világa. Sárospatakon megjelent kritikájában (1918-ban) Trócsányi Dezső többek között ezt írja: „... ref. egyházi szempontból az elítélés teljesen jogosult. A regényhős, a Fáklya, aki híveinek világossága akart lenni, tehetetlenségével, félszégével csakugyan megcsúfolása volna a református papnak, ha típusul tekintenénk. Ez alakot azonban típusnak tekinteni nem szabad.” Majd: „...végtelen sivár az egész regény: először hiányzik belőle a jóság (mint eszme), azután a szépség és végül az igazság. Ezért nem tetszik nekem ez a könyv, melynél sivárabbat még nem olvastam.”²⁶ Hasonló kritikát kap Móricz 1925-ben (az őt egyébként becsülő Hegyaljai Kiss Gézától), amikor a Sárospataki Ifjúsági Közlöny 40. évtordulója alkalmából jubileumi számot adtak ki. A *Patak íróiból a nemzet írói* című cikkben olvashatjuk: „Az élők közül Móricz Zsigmondot kellene elsőnek vennem, akit Kemény Zsigmondra emlékeztető erejű regényírónak neveznek könyveinek komoly ismertetői is. De Móriczban éppen az nincs meg, ami leginkább tette a pataki diákot pataki diákká: az eszményiség. ...Politikai felfogása kommunizmusba sodorta és legutóbb is pör alatt áll, mert Mikszáth Kálmánról érthetetlenül kegyeletlenül hangon írt. Kitűnő tolla zsidó aranyak szolgálatában, a tékozló fiú moslékjára kárhóztatja olvasóit.”²⁷

Az efféle jelekben akkor még a mozdulásra képtelen bezárkózás meglétét fedezhette fel az író. Forradalmak alatti magatartása, a szlovákiai útjairól írott cikkei rosszallást váltottak ki egyesekből Patakon is. Hiszen egy évvel a sikeres sárospataki és sátoraljaújhelyi szereplése után a Zemplén című lap arról tudósítja olvasóit első oldalán: „Zemplénvármegye Törvényhatósági Bizottsága csütörtöki közgyűlésében egyhangú határozatban elítélte Móricz Zsigmondnak a magyar nemzeti kultúra és a magyar nemzet ellen intézett hazafiatlan támadását.”²⁸ Ellenérzést kelthetett Móricz *Az irodalom és a faji jelleg* címmel a Nyugatban Ady érdekében közzétett írása, hazafiatlannak bélyegezték a cseh-szlovákiai magyar ifjúságról írott mondatait: „egy új magyarságot kellett kitermelniük magukból. Egy szociálisabb és kulturáltabb magyarságot. Európaibb magyarságot.” „...Magyarok ezek, magyarabbak, mint itthon szegény, sötétségben és fel nem világosítottásban tartott gyermekeink.” Sokaknak fájhatott az a kijelentése: „A nemzeti érzés nem azt jelenti, hogy elmúlt éleitek kihalt formáihoz ragaszkodjunk, hanem azt, hogy a mai élet, az egyre fejlődő élet ura legyen az ember.”²⁹ A nagy sajtóvihar is közrejátszhatott abban, hogy Móricz nem kívánt szerepelni a pataki kollégium négyszáz éves jubileumának ünnepeiben.

A népi írók mozgalmának Sárospatakon is érződő hatása, az itt is kiberebélyesedő falumunka hozta azután közelebb a sárospataki református kollégiumot Móriczhoz. Felismerték közben, hogy *A fáklya* mondanivalója mennyire reális. Ne feledjük: a pataki faluszemináriumi munka egyik indítéka éppen az volt, hogy a teológusokat a falun, a parasztság körében végzendő munkára felkészítsék.

Móricz Zsigmond sárospataki útjai megtermékenyítőleg hatottak mind az íróra, aki bíráló megjegyzéseit fenntartva határozottan megfogalmazta az onnan sugárzó szellemiséget, mind pedig a város szellemi életére, amely egyre nyitottabbá vált a népi gondolat előtt. Móricz

²⁶Sárospataki Hírlap, 1918. aug. 10. Újra kiadva: Kortársak Móricz Zsigmondról I. Tanulmányok és kritikák (1909–1919). Bp., 1958. 434–435. old.

²⁷Hegyaljai Kiss Géza írására a Világ c. napilap 1925. július 5-i számában a 11. oldalon *Rab Gusztáv* reagált. „A sárospataki diákság megtagadja Móricz Zsigmondot, a volt pataki diákot” című cikkében. Megvédi az író, s a pataki tanulmányról azt állítja: erős bizonyíték mellett, hogy irányítók és vezetők híján az egykori híres diákváros ifjúságának szellemi nívója siralmasan alászállott...”

²⁸Zemplén c. hírlap, 1931. márc. 29. 1. o. Ezzel kapcsolatban lásd még: *Kubinyi András: A vármegyék támadása Móricz Zsigmond ellen.* It. 1957. 337–342. old.; *Vargha Kálmán: Adalékok Móricz Zsigmond cseh-szlovákiai útjaihoz és kapcsolataihoz.* It. 1957. 313–336. old.

²⁹Eredetileg a Nyugat 1931. március 1-jei számában. Legújabbban: *Móricz Zsigmond: Tanulmányok I.* Bp., 1978. 662–665. old. Az idézet a 663. 664. és a 665. oldalról.

utolsó életszakaszát Sárospatakon Németh Lászlóval egyetértésben értékelték: „Móricz Zsigmond, az egyén, most lesz egészen a közösség embere, aki a nemzet helyett emlékszik, vágyik, korhol és megbocsát. ...Mintha a mindenfelől szorongatott nemzet helyett kellett volna megmutatnia egy öreg embernek, hogy mit fenyeget a világ a magyarban.”³⁰

Kováts Dániel

Kilencven éve született Hevesy Sándor

1902. július 23-án született Hevesy Sándor, aki e században a legtöbbet tette Eger műemlékeinek védelméért. Régi egri, német eredetű értelmiségi családból származott. Apja bankigazgató volt. Gimnáziumi tanulmányait a helybeli Dobó főreálisiskolában végezte. Érettségi után a József nádor Műegyetem építészeti karára iratkozott be, ahol 1926-ban kapott mérnöki diplomát.

Pályakezdesére döntő hatással volt Wälder Gyula, korának neves építésze, akinek nevéhez Egerben is több neobarokk stílusban épített középület fűződik. (Például a Korona – ma Park Szálló, a Pénzügyi Igazgatóság épülete stb.) Miután mesterét 1928-ban egyetemi tanárnak nevezték ki, visszatért Egerbe, ahol augusztus 1-jétől alkalmazták a Városi Mérnöki Hivatalban. 1929 december végén városi főmérnökké nevezték ki. Ilyen minőségben nagy érdemeket szerzett szülőhelye építésében, műemlékeinek védelmében.

Egerbe kerülésekor nagy építkezések folytak a városban. A Klebelsberg-féle akció keretében több iskola épült. Megindult a vezetékes ivóvízhálózat kialakítása és az aszfaltút-építés is.

Mint városi főmérnök több építkezésnél közreműködött. A háborút követő években fontos szerepe volt a romos épületek helyreállításában, a telkek és a házhelyek rendezésében.

1950. május 1-jétől az Egri Magasépítő Nemzeti Vállalat főmérnöke lett. Hivatali munkája mellett a város rendezésére is fordított időt. Kedvenc témája volt az idegenforgalom támogatása. Szorgalmazta Eger üdülőhelyé nyilvánítását.

Fiatal korától kezdve szerelmese volt a város műemlékeinek. Már 1945 előtt segítette a várasatásokat. 1956. május 31-én kezdeményezésére létrehozták a Városi Tanács Műemléki Albizottságát, amelynek ő lett az elnöke. A bizottság felmérte a város műemléki és műemléki jellegű épületeit. 1958-ban ezeket táblával látták el. Ezt követően meggyorsult, s ebben neki nagy része volt, a műemléki épületek restaurálása. Szorgalmazta, hogy a műemlék épületek funkciót kapjanak. Így a várba került a múzeum, a Buttler-házba a Turista Szálló, az egykori trinitárius templomba kamaraszínházat rendeztek be.

Az 1960-as évek közepén része volt Eger védett belvárosa rekonstrukciójának kidolgozásában. Számos műemlék épület történetét tárta fel, s kutatási eredményeit cikké formálva, főként a Népújságban publikálta. Társ szerzője volt a Heves Megyei Idegenforgalmi Hivatal által több kiadásban megjelentetett Eger című munkának.

1970 februárjában a Hazafias Népfront Egri Városi Bizottsága elnöksége mellett működő Honismereti és Helytörténeti Bizottság tagjaként hat pontból álló tervet dolgozott ki a város színvonalas megismertetésére. Javasatai a következők voltak: tizenkét füzetből álló sorozatot kell kiadni Ismerd meg városodat címmel, a Népújság vasárnapi számában rovatot kell nyitni helytörténeti cikkek közlésére, honismereti és helytörténeti klubot kell szervezni, előadásokat kell tartani a város történetéről, műemlékeiről különböző helyeken; törödni kell az utcanevékkel, a Hevesi Szemle folyóirat folyamatosan közöljön helytörténeti jellegű anyagokat is. Javaslatának többsége megvalósult.

1985. április 11-én, több évtizedes munkálkodás után halt meg. Halálával a város szegényebb lett egy érte oly sokat munkálkodó, a múltat, a műemlékeket szerető polgárával. A műemléki kutatásokra és mérnöki tevékenységére vonatkozó hagyatékának legértékesebb darabjai a Dobó István Vármúzeumba kerültek.

Szecső Károly

³⁰Németh László: Homályból homályba II. Bp., 1977. 428. old.